Гатальська Н. В.

725.945: 719: 94(100)"1939/1945"(477-25)

МЕМОРІАЛЬНІ ПАРКИ ВОЄННОЇ ТЕМАТИКИ В КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОМУ, РЕКРЕАЦІЙНОМУ ТА ІДЕОЛОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ (НА ПРИКЛАДІ М. КИЄВА)

Н. В. ГАТАЛЬСЬКА, кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: gatalska@ukr.net

Анотація. *У статті надано результати комплексного дослідження сучасного стану меморіальних парків воєнної тематики м. Києва, що здійснювалося упродовж 2011-2016 рр. з урахуванням методики оцінювання культурно-історичної цінності та засобів вираження ідейного навантаження меморіальних парків. За результатами комплексного оцінювання меморіальних парків Києва визначено, що найціннішими меморіальними об'єктами є парк «Слава» та Печерський ландшафтний парк, які вирізняються суттєвим впливом на містобудівну та композиційну структуру міста, займають визначне місце у пейзажі Правобережної частини Києва. Найсуперечливішим в ідеологічному плані є такі об'єкти як парки «Перемога» та «Партизанської слави», які мають розважальний характер, що суперечить, власне, трагізму війни, а підпорядковується радянській ідеології виховання молоді і не відповідає сучасним ідеологічним поняттям про Другу світову війну, її причин та наслідків.*

Наведено концептуальні підходи зміни функціонального зонування малоцінних у меморіальному плані парків м. Києва («Таращанець», ім. генерала Потапова, ім. Ф. Пушиної), що ґрунтується на результатах комплексного оцінювання дослідних об'єктів, сучасних підходах адаптації паркових територій до потреб населення.

Запропоновано підходи до адаптації меморіальних парків воєнної тематики на прикладі м. Києва, спрямовані на узгодження сучасних ідеологічних міркувань історичним подіям шляхом акцентування уваги на їхньому інформаційному та культурно-просвітницькому значенні за межами політичного контексту.

Ключові слова: *меморіальні парки воєнної тематики, ідеологічне значення парків, реконструкція, адаптація*

Актуальність. Парки, формування яких відбувалося паралельно з розвитком людства, являли собою синтез різних видів мистецтв та уособлювали естетичні пріоритети, технічні можливості та ідеологічні цінності певної історичної епохи і на сьогодні є осередками культурно-історичної спадщини.

Основними об'єктами, які найповніше ілюструють ідеологічну складову за рахунок елементів паркового простору є меморіальні парки. Незважаючи на тисячорічну історію формування меморіальних комплексів, варто зауважити на особливих рисах, яких мистецтво формування меморіального ансамблю набуло у XX ст., що пов'язано із значною кількістю трагічних подій, що випали на минуле століття, зокрема із Першою та Другою світовими війнами [6]. Саме тому серед тематичних напрямів створення парків цього періоду значна кількість – воєнні події.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Найбільша частка воєнних парків зосереджена на території країн пострадянського простору та у Німеччині. Варто зауважити, що важливою особливістю воєнних меморіалів у країнах пострадянського простору є присвята не стільки трагічним подіям Другої світової війни, скільки радянській пропаганді, що є відголоском культу «Великої Вітчизняної війни», яким у другій половині XX ст. було замінено культ особи І. Сталіна [10] та нині актуалізує питання впливу радянських ідеалів на сучасну культуру та розвиток особистості.

Властиво, що історична політика є об'єктом наукових інтересів ряду українських та зарубіжних істориків, проте, державна політика щодо радянської спадщини в сучасній Україні досі не стала предметом ґрунтовного академічного дослідження. Поряд із тим, як зазначає О. Ю. Гайдай, аналіз радянської спадщини в монументальному мистецтві (значна частина якої, зосереджена в парках) дозволяє розкрити особливості оцінки та інтеграції радянського досвіду в ідеологічний простір сучасної України [1].

Зважаючи на значну частку політичного та ідеологічного контексту, закладеного в меморіальні парки, які створені в середині XX ст., варто зауважити на його впливі на формування національної свідомості, яке відбувається за рахунок вивчення історії, збереження та збагачення культурної спадщини, усвідомлення важливості таких аспектів [2]. Проте поняття спадщини не може розглядатися відокремлено, адже, як зазначає Д. Харві, у

процесі створення спадщини суспільство відбирає частину успадкованого уявленого минулого з тим, щоб включити його в уявне майбутнє [11].

Відповідно актуальність дослідження обумовлено суперечністю між необхідністю збереження культурно-історичної спадщини, зосередженої на території меморіальних парків та невідповідності ідеологічної складової окремих компонентів паркового простору національним традиціям.

Мета дослідження – за результатами комплексного дослідження сучасного стану меморіальних парків м. Києва визначити найцінніші з точки зору історичної та ідеологічної складової об'єкти та компоненти паркового простору. Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні завдання:

1. Проаналізувати культурно-історичне значення меморіальних парків воєнної тематики м. Києва.

2. На основі аналізу результатів комплексного оцінювання дослідних об'єктів визначити найцінніші меморіальні парки.

3. Сформувати концептуальні підходи реконструкції меморіальних парків воєнної тематики з урахуванням їхнього історичного та ідеологічного значення, а також перспективи адаптації їх території до сучасних містобудівельних і соціальних реалій.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалами для досліджень слугували результати комплексного оцінювання території меморіальних парків м. Києва воєнної тематики, що проводилися упродовж 2011 – 2016 рр. Зокрема, використовували польові та аналітичні методи, а саме: історичні дані щодо формування та розвитку дослідних об'єктів одержано на основі опрацювання наукових джерел літератури, архівних матеріалів, а також власних маршрутних обстежень територій. Комплексне оцінювання території меморіальних парків здійснювалося відповідно до методики оцінювання культурно-історичної цінності та засобів вираження ідейного навантаження меморіальних парків [4].

Дослідження базується на поняттях і принципах середовищного підходу сприйняття ландшафту, що відповідає положенням системного підходу та співпадає із загальними тенденціями в сучасних наукових дослідженнях.

Результати досліджень та їх обговорення. Функціонування меморіальних парків, як об'єктів культурної спадщини нерозривно пов'язане з постійною трансформацією як їх території, так і міського середовища в цілому, а питання збереження об'єктів ландшафтної архітектури, на сучасному етапі, не може бути відокремлене від поняття адаптації, особливо в контексті зменшення рекреаційних осередків в межах великих міст [4]. Поряд із тим, поняття адаптації виходить за межі пристосування матеріальних компонентів паркового простору до рекреаційних потреб населення і передбачає аналітичні дослідження відповідності функцій та символічного наповнення паркового середовища сучасним ідеологічним поглядам суспільства.

Відтак, відповідно до результатів аналізу функціонального призначення парків Києва виявлено, що серед 111 об'єктів 18 – меморіальні, 10 з яких – присвячені подіям та наслідкам війн (8 – подіям Другої світової війни) [5].

Важливим аспектом дослідження меморіальних парків м. Києва є ретроспективний аналіз формування їх території та культурно-історичного значення. В цьому контексті варто зауважити, що 2 меморіальні парки воєнної тематики віднесені до об'єктів природо-заповідного фонду України. Зокрема, парк «Слава» – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва, а «Партизанська слава» – регіональний ландшафтний парк місцевого значення. Важливим із точки зору культурно-історичного значення є розміщення в межах чотирьох парків об'єктів культурної спадщини, зокрема в Печерському ландшафтному парку знаходиться «Національний музей історії України у Другій світовій війні», на території парку «Слава» – Національний музей «Меморіал жертв Голодомору», у парку «Моряків – монітор «Железняков» [9], у парку «Перемога», зростає група дерев *Fagus sylvatica* L. [8], оголошена пам'яткою природи. Окрім того, в парку «Таращанець» розміщена скульптурна композиція «Екіпажу бронепоїзда «Таращанець» [3], яку нині рекомендовано до демонтажу [7]. Варто відміти, що серед дослідних парків є історичні об'єкти культурної спадщини, віднесені до реєстру нерухомих пам'яток України – комплекс пам'яток на місці масового знищення мирного населення та

військовополонених в урочищі Бабин Яр під час гітлерівської окупації, меморіальний комплекс парку «Слава» [3]. До меморіальних парків, в межах яких немає об'єктів культурної спадщини відносяться Воїнів-інтернаціоналістів, ім. Ф. Пушикої та ім. генерала Потапова.

В результаті узагальнення досліджень, що проводилися на території меморіальних парків м. Києва упродовж 2011 – 2016 рр. здійснено комплексне оцінювання території дослідних об'єктів за методикою оцінювання культурно-історичної цінності та засобів вираження ідейного навантаження меморіальних парків [4] та виокремлено найцінніші – 2 об'єкти, цінні – 4, малоцінні парки – 1 та парки, що не маютьмеморіальної цінності – 3 (рис. 1).

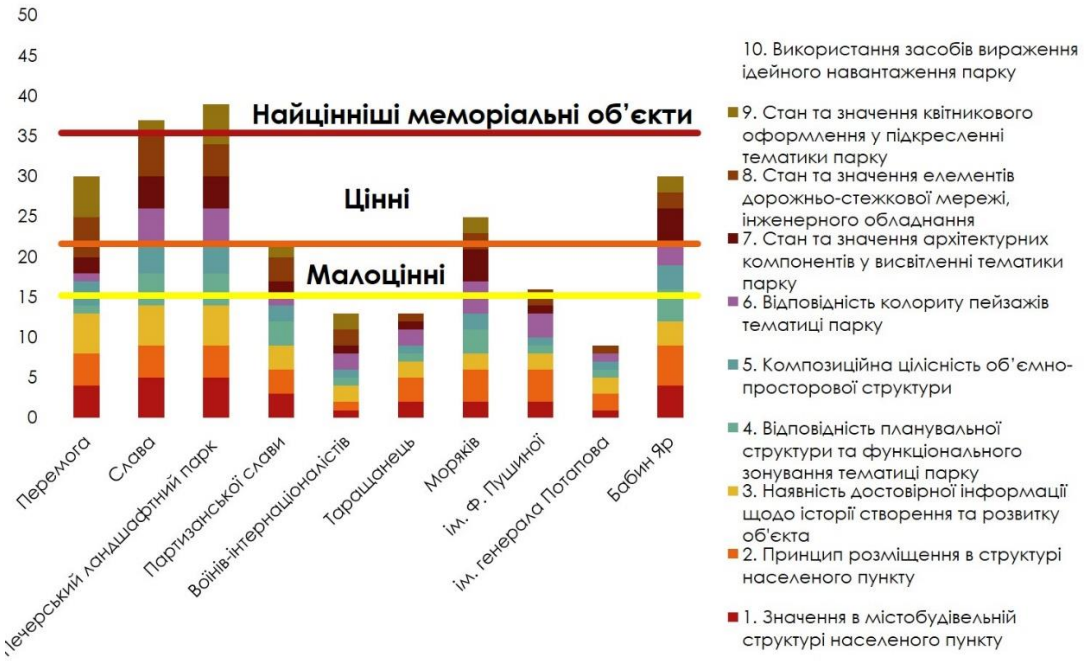

Рис. 1. Результати комплексного оцінювання меморіальних парків воєнної тематики м. Києва

Відповідно до результатів оцінювання найціннішими меморіальними об'єктами виявилися парк «Слава» та Печерський ландшафтний парк, які вирізняються суттєвим впливом на містобудівну та композиційну структуру міста, займають визначне місце у пейзажі Правобережної частини Києва. Окрім того, важливим є їх ідейно-символічне значення – увічнення трагічних подій, що випали на долю України. До недоліків парку «Слава» відноситься

невикористаний потенціал квітників, як засобу вираження ідейного навантаження, недоречне розміщення дитячого майданчика та фрагментарна неузгодженість композиції насаджень із монументами. В свою чергу, проблемою Печерського ландшафтного парку є пошкодження мощення дорожньо-стежкової мережі в окремих частинах території та монотонність композиції насаджень.

Незважаючи на недоліки, які виявлені в межах території парку «Слава» та Печерського ландшафтного парку необхідно відмітити, що цінність даних об'єктів не обмежується їх історичною, культурно-просвітницькою та рекреаційною функцією, оскільки ці об'єкти є зразками ландшафтного мистецтва, де майстерно використані опосередковані засоби композиційної виразності для відтворення ідейно-символічного змісту – рельєф, масштаб монументів, розташування в містобудівній структурі та пейзажі. Зосереджуючи увагу на ідеологічну та символічну складову цих об'єктів варто зауважити, що ідея створення – увічнення пам'яті про трагічні події з яскраво вираженим акцентом на жертв війни та патріотизм. Для Печерського ландшафтного парку, поряд з іншим, характерними є щорічні Київські виставки квітів, тематика яких часто пов'язана з історією та культурою України.

До цінних меморіальних парків відноситься один із найтрагічніших об'єктів Києва – Бабин Яр, який є не лише символом жертв війни, а й історичним місцем цих трагічних подій, а нині має статус Національного історико-меморіального заповідника. Серед негативних характеристик парку – композиційна неузгодженість як меморіальних елементів, так і інших компонентів паркового простору між собою, розміщення дитячого майданчика, невідповідність планувальної структури сучасній містобудівельній ситуації та рекреаційному навантаженню, що призвело до значної кількості протоптаних стежок, відсутність цілісності композиційної структури території.

Унікальним меморіальним об'єктом є парк «Моряків», проте нині має низку недоліків, які негативно впливають на цілісність його об'ємно-просторової композиції. Поряд із важливим меморіальним значенням парк є

цінним рекреаційним осередком, оскільки знаходиться у промисловій зоні поряд із заводом «Ленінська кузня» і є єдиним ландшафтним об'єктом загального користування на Рибальському острові. Такі обставини обумовлюють необхідність проведення реконструктивних заходів, які мають включати створення захисних насаджень зі сторони промзони, доповнення насаджень красивоквітучими кущами та формування тематичних квітникових композицій, заміну садово-паркового обладнання. Важливим аспектом реконструкції є організація оглядових точок, з яких відкривається вид на гавань р. Дніпро. Таким чином, НІКЗ Бабин Яр та парк «Моряків» є важливими меморіальними об'єктами, які виконують інформаційну та культурно-просвітницьку функції, ілюструють трагічні події історії України першої половини XX ст.

Парк «Перемога» пов'язаний із трагічними подіями Другої світової війни – основна тематика його – перемога над нацизмом і асоціативно пов'язувалася з святом. Ідея святкування перемоги зумовила сумісне розміщення скорботних меморіалів та розважальних атракціонів в межах території парку. Подібні особливості ландшафтної організації простежуються і на території парку «Партизанської слави», де розміщено багато оздоровчих, спортивних та дитячих розважальних функціональних елементів, тому об'єкт, головним чином, виконує функцію громадського парку активного та тихого відпочинку ніж меморіальну. Меморіальна зона парку має незначну площу, що унеможливлює її домінування та визначення меморіальної функції як основної. Характерним для обох парків є разюча суперечливість між розважальною та меморіальною функціями наведених об'єктів — розміщені поряд атракціони та меморіали присвячені Другій світовій війні нівелюють функціонально-ідейне значення один одного. Такі суперечності було закладено при проектуванні парків, що є свідченням радянського культу війни. Зокрема І. Є. Склокіна обґрунтовує це тим, що величезні меморіальні комплекси все більше сприймали як місця відпочинку та розваг, парки культури та відпочинку були місцем, де безпосередньо поєднувалися відпочинок із «культурно-просвітньою

роботою». Так, у парках читалися лекції присвячені історії війни, пам'ять про війну втілювалася у оформленні тематичних алей, присвячених Героям Радянського Союзу, героям війни, Радянській Армії, алеях миру тощо. У післясталінський час культивування пам'яті про війну часто було вплетене у дозвілля та розваги, ця тенденція була дуже виразною у випадку із заходами, покликаними передавати пам'ять про війну молодшим поколінням. З огляду на дитячий вік учасників певні заходи із вшанування війни неминуче мали набувати спрощеного та, значною мірою, розважального характеру.

Своєрідне змішання вшанування пам'яті із розвагами, відпочинком та естетичним досвідом було характерне для святкування річниць «визволення України від німецько-фашистських загарбників» [10]. З цього приводу варто звернути увагу на разючий контраст із відзначенням дат, пов'язаних із війною, у Західній Європі та Радянському Союзі. Якщо європейські традиції комеморації 8 травня значно більше містили скорботи, передбачали участь у релігійних службах у пам'ять про загиблих рідних, то в СРСР 9 травня – це свято, що містило елементи розваг та споживання. Тож, ідеологічні засади, закладені під час створення парків «Перемога» та «Партизанська слава» спрямовані на радянську пропаганду «культу війни» та «великої перемоги» і суперечать сучасним поняттям, що базуються на трагізмі війни як такої та пам'яті про її жертв. Святкування у дні пам'яті про жертв війни, розміщення атракціонів поряд із відповідними меморіалами не можна вважати доречним. Одним із шляхів вирішення може бути відокремлення розважальної та дитячої зон й організація парку «Перемога» сімейного відпочинку, що має бути вирішено на правовому та організаційному рівнях. Адаптація парку «Партизанської слави» може бути спрямована на зміну функціонального призначення парку.

Парк ім. Ф. Пушиної відноситься до малоцінних об'єктів в меморіальному плані, однак є важливим рекреаційним осередком. Подібна ситуація спостерігається і на території парку ім. генерала Потапова. У зв'язку з цим парки доцільно адаптувати до сучасних умов кардинально змінивши їх

функцію та зонування (рис. 2.-3). Концепція функціонального зонування парків ім. Ф. Пушиної та генерала Потапова сфокусована на забезпеченні рекреаційних потреб населення району розташування даних об’єктів.

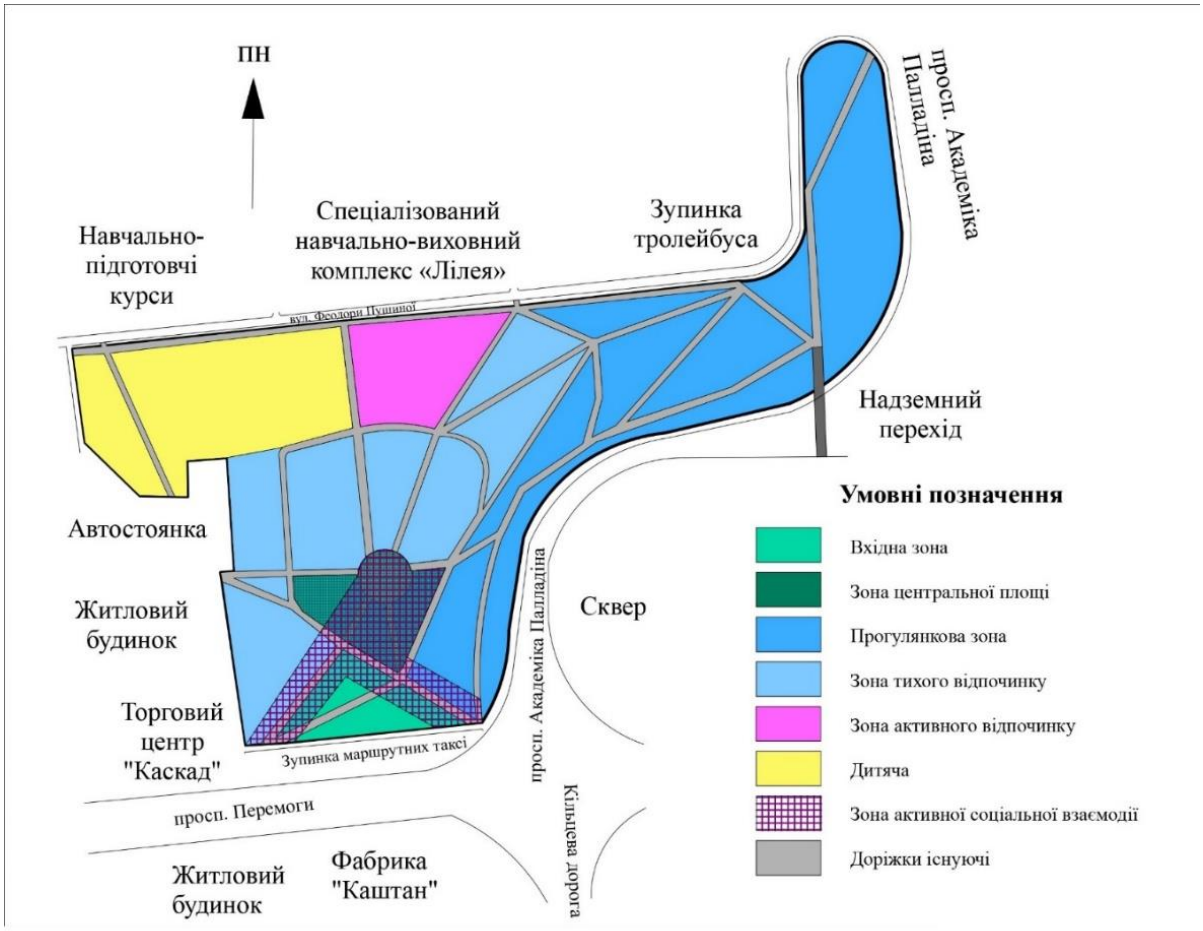

Рис. 2. Концептуальна схема функціонального зонування парку ім. Ф. Пушиної

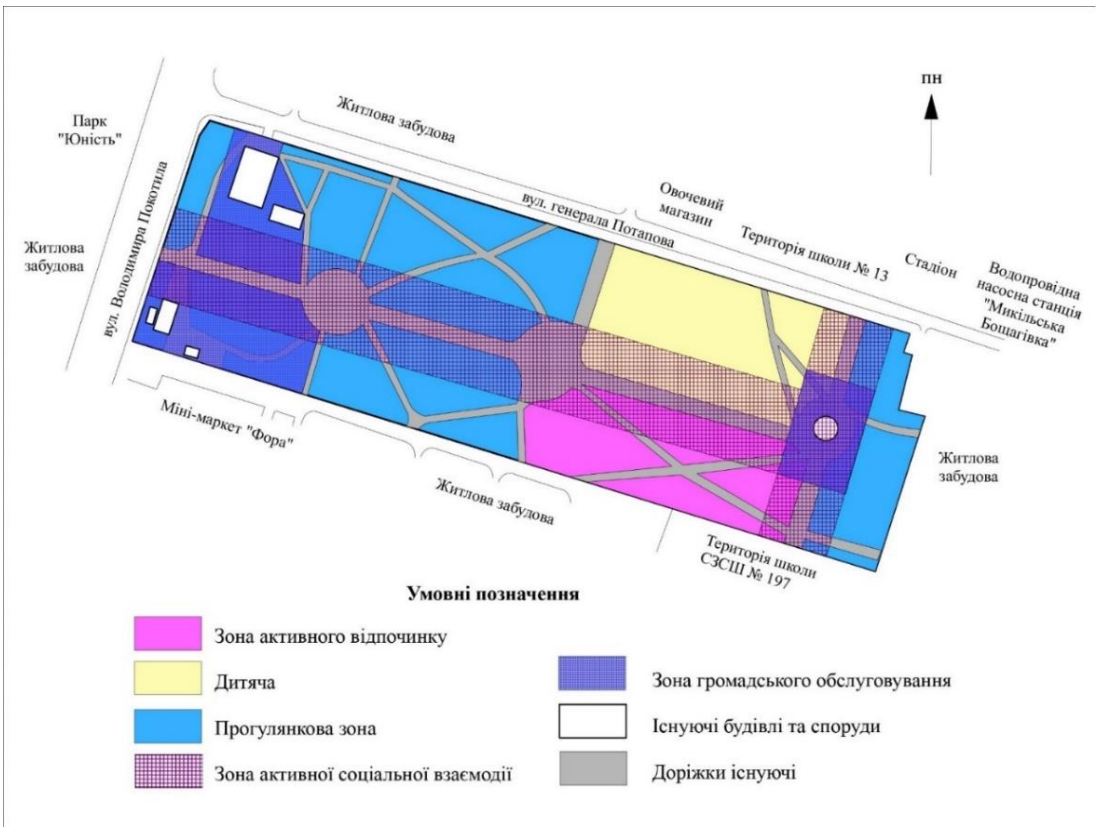

Рис. 3. Концептуальна схема функціонального зонування парку генерала Потапова

До об’єктів, що не мають меморіальної цінності відносяться два, абсолютно різних за своїми особливостями та ідеєю парки – «Таращанець» – створений у 1963 році як парк ім. XXI з’їзду КПРС, а пізніше, в 1981 році перейменований на «Тращанець» в пам’ять екіпажу однойменного бронепоїзда, який загинув у роки громадянської війни у 1919 році та ім. Воїнів-інтернаціоналістів – закладений в 1992 році, присвячений 18-й річниці виводу Радянських військ з Афганістану [4]. Об’єднує їх невідповідність компонентів паркового простору меморіальній функції, що обумовлює доцільність зміни їх функціонального призначення з урахування сучасних рекреаційних, містобудівних, соціальних реалій та ідеологічних міркувань.

В контексті останнього варто звернути увагу на парк «Таращанець», де розміщений меморіал, що за класифікацією О. Ю. Гайдая [1], відноситься до спадщини антирадянського опору і репресій, а нині знаходиться у переліку пам’ятників м. Києва, що підлягають демонтажу як монумент Учасникам

бойових дій з Армією УНР, особам, причетним до встановлення радянської влади в Україні [7]. Відповідно, меморіальна функція парку, яка нині з огляду на ряд факторів, не є домінуючою взагалі буде необґрунтованою. Такі обставини обумовили доцільність розробки концепції функціонального зонування території парку з метою її адаптації до сучасних умов (рис. 4).

В результаті проведених досліджень сформовані концептуальні підходи адаптації меморіальних парків воєнної тематики м. Києва, які спрямовані на узгодження сучасних ідеологічних міркувань шляхом акцентування уваги на інформаційному та історичному значенні меморіальних парків за межами політичного контексту за рахунок виконання ними інформаційної, культурно-просвітницької та рекреаційної функцій.

До першочергових заходів відноситься адаптація парків до сучасних містобудівних та рекреаційних умов, а також соціокультурних реалій і національних традицій за рахунок зміни функціонального призначення парків малоцінних в меморіальному плані (парк ім. Ф. Пушиної, генерала Потапова), що обумовлюється невідповідністю сучасного стану об’єкту та функціональним призначенням, а також суперечливим характером компонентів паркового простору (парк «Перемога», «Партизанської слави»).

Гатальська Н. В.

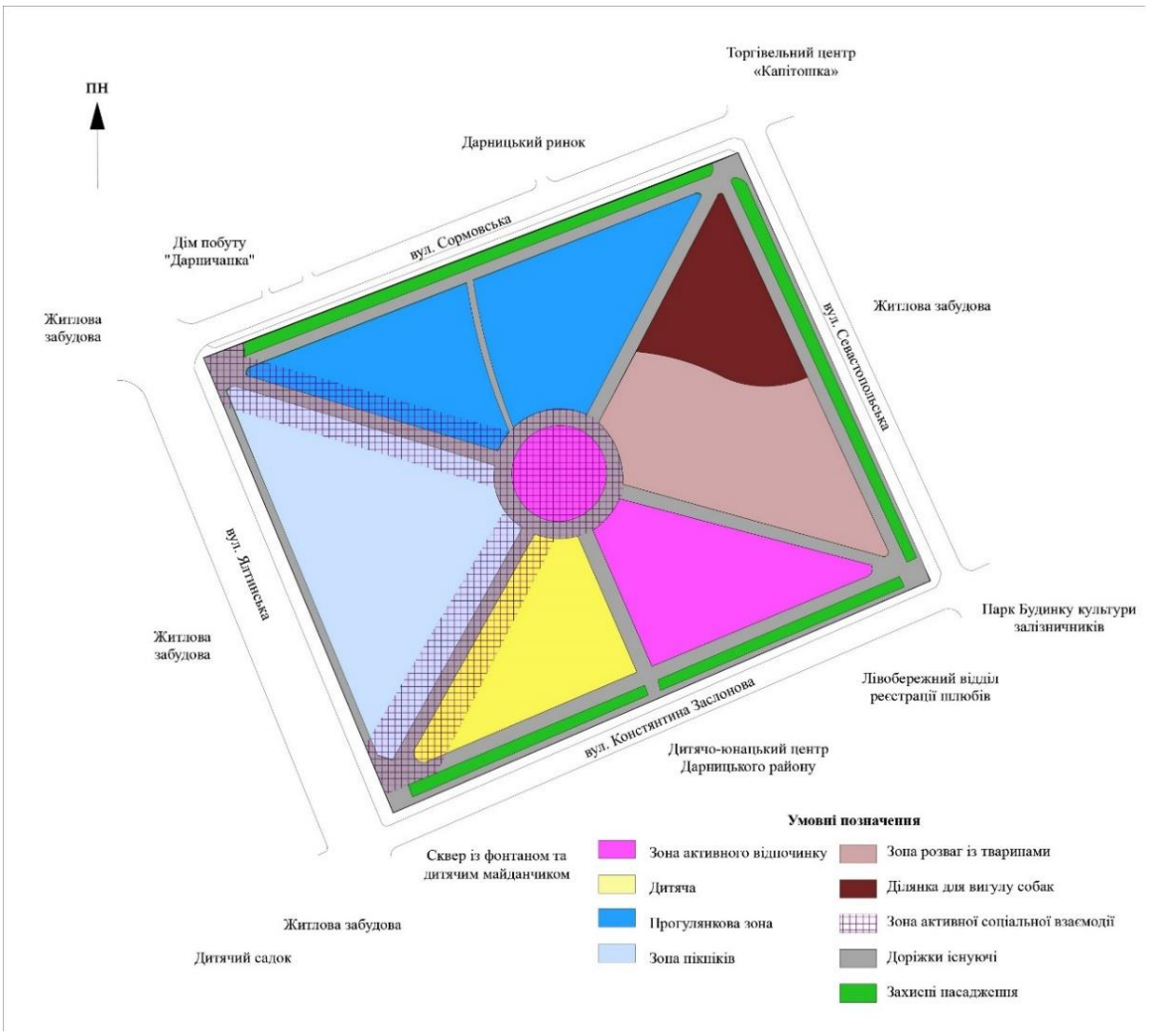

Рис. 4. Концептуальна схема функціонального зонування парку «Таращанець»

Адаптація окремих парків («Таращанець») передбачає перенесення меморіалів, розміщення яких в межах цих об’єктів є недоречним з різних причин (композиційних, функціональних, ідеологічних) та їх локалізація в межах найцінніших та цінних меморіальних парків (Печерський ландшафтний парк, НІКЗ Бабин Яр).

Висновки. На сучасному етапі кількість меморіальних парків воєнної тематики Києва є досить значною (60 % від загальної кількості меморіальних парків міста), що на нашу думку є негативним наслідком, оскільки такі «нагадування про війну», наявність у назвах парків залишків радянського культу війни ускладнює адаптацію їх території до сучасних містобудівельних, рекреаційних та соціальних реалій.

За результатами комплексного оцінювання меморіальних парків Києва до найцінніших меморіальних об'єктів віднесено парк «Слава» та Печерський ландшафтний парк, які вирізняються суттєвим впливом на містобудівну та композиційну структуру міста, займають визначне місце у пейзажі Правобережної частини Києва. Найсуперечливішим в ідеологічному плані є такі об'єкти як парки «Перемога» та «Партизанської слави», які мають розважальний характер, що суперечить власне трагізму війни, а підпорядковується радянській ідеології виховання молоді.

Сформовані концептуальні підходи адаптації меморіальних парків воєнної тематики м. Києва, спрямовані на узгодження сучасних ідеологічних міркувань шляхом акцентування уваги на інформаційному та історичному значенні меморіальних парків за межами політичного контексту за рахунок виконання ними інформаційної, культурно-просвітницької та рекреаційної функцій.

Список

1. Гайдай, О. Ю. Політика щодо монументальної спадщини радянської доби в Україні (на прикладі Вінницької області) [Текст] / О. Ю. Гайдай // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2014. – № 48. – С. 69-78.
2. Гатальська, Н. В. Історичне та ідеологічне значення меморіальних парків воєнної тематики в контексті формування національної свідомості [Текст] / Н. В. Гатальська // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми озеленення населених місць: освіта, наука, виробництво, мистецтво формування ландшафту». – Біла Церква (Україна), 2017. – С. 28-29.
3. Історико-містобудівні дослідження Києва / [за ред. Вечерського В. В.; відп. за вип. Середюк О. М.]. – К. : 2011. – 454.
4. Меморіальні парки Києва : Монографія / Н. О. Олексійченко, Н. В. Гатальська, М. О. Гричук, М. С. Мавко. – Біла Церква : Олександр Пшонківський. – 2017. – 336 с.
5. Олексійченко, Н. О. Особливості тематичного навантаження меморіальних парків м. Києва / Н. О. Олексійченко, Н. В. Гатальська, М. О. Гричук // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2013. – № 187, Ч.1. – С. 99-105.
6. Олексійченко, Н. О. Характеристика меморіальних парків воєнної тематики м. Києва / Н. О. Олексійченко, Н. В. Гатальська, М. О. Гричук //

Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2013. – № 187, Ч.3. – С. 9-16.

7. Перелік пам’ятників м. Києва, що підлягають демонтажу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.memory.gov.ua/publication/perelik-pam-yatnikiv-i-pamyatnikh-znakiv-m-kieva-shcho-pidlyagayutdemontazhu?lang=ru.

8. Перелік територій та об’єктів природно-заповідного фонду України загальнодержавного та місцевого значення, розташованих у межах м. Києва станом на 01.01.2014 р.

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2012 р. № 929 «Про занесення об’єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам’яток України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929-2012-%D0%BF.

10. Склокіна, І. Є. Пам’ять про Другу світову війну та нацистську окупацію України в повсякденних практиках радянського суспільства (1953-1985) / І. Є. Склокіна // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. Історія. – 2011. - № 982, вип. 44. – С. 199-220.

11. Harvey D. Heritage pasts and heritage presents: Temporality, meaning end the scope of heritage studies / D. Harvey // International Journal of Heritage Studies. – 2001. – Vol. 7. - № 4. – P. 319-338.

References

1. Hayday, O. Yu. (2014). Polityka shchodo monumental'noyi spadshchyny radyans'koyi doby v Ukrayini (na prykladi Vinnyts'koyi oblasti) [Politics on the monumental legacy of the Soviet era in Ukraine (for example, Vinnitsa region)]. Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina, 48, 69-78.

2. Gatalska, N. V. (2017). Istorychne ta ideolohichne znachennia memorialnykh parkiv voiennoi tematyky v konteksti formuvannia natsionalnoi svidomosti [Historical and ideological significance of memorial parks of military topics in the context of formation of national consciousness]. Materialy III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni problemy ozelenennia naselenykh mists: osvita, nauka, vyrobnytstvo, mystetstvo formuvannia landshaftu», Bila Tserkva (Ukraine), 28-29.

3. Vechers'koho, V. V. ed. (2001). Istoryko-mistobudivni doslidzhennya Kyyeva [Historical and urban studies of Kyiv]. Kyiv, 454.

4. Oleksiychenko, N. O., Gatalska, N. V., Hrychuk, M. O., Mavko, M. S., (2017). Memorial'ni parky Kyyeva : Monohrafiya. [Memorial parks of Kyiv: Monograph]. Bila Tserkva : Oleksandr Pshonkivs'kyy, 336.

5. Oleksiychenko, N. O., Gatalska, N. V. Hrychuk, M. O. (2013). Osoblyvosti tematychnoho navantazhennya memorial'nykh parkiv m. Kyyeva [Features of the thematic load of the memorial parks of Kyiv]. Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny, 187, 1, 99-105.

6. Oleksiychenko, N. O., Gatalska, N. V., Hrychuk, M. O. (2013). Kharakterystyka memorial'nykh parkiv voyennoyi tematyky m. Kyyeva [Characteristics of the memorial parks of the military themes of Kyiv] Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny,

187, 3. 9-16.

7. Perelik pam’yatnykiv m. Kyyeva, shcho pidlyahayut' demontazhu. Available at: http://www.memory.gov.ua/publication/perelik-pam-yatnikiv-i-pamyatnikh-znakiv-m-kieva-shcho-pidlyagayutdemontazhu?lang=ru

8. Perelik terytoriy ta ob’yektiv pryrodno-zapovidnoho fondu Ukrayiny zahal'noderzhavnoho ta mistsevoho znachennya, roztashovanykh u mezhakh m. Kyyeva stanom na 01.01.2014 r. [List of territories and objects of the nature reserve fund of Ukraine of national and local significance located within the boundaries of Kyiv as of 01.01.2014.]

9. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 10 zhovtnya 2012 r. № 929 «Pro zanesennya ob’yektiv kul'turnoyi spadshchyny natsional'noho znachennya do Derzhavnoho reyestru nerukhomykh pam’yatok Ukrayiny». Available at: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929-2012-%D0%BF.

10. Sklokina, I. Ye. (2011). Pam’yat' pro Druhu svitovu viynu ta natsysts'ku okupatsiyu Ukrayiny v povsyakdennykh praktykakh radyans'koho suspil'stva (1953-1985) [Memory of the Second World War and the Nazi occupation of Ukraine in the everyday practices of Soviet society (1953-1985)]. Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. N. Karazina. Ser. Istoriya, 982, 44, 199-220.

11. Harvey, D. (2001). Heritage pasts and heritage presents: Temporality, meaning end the scope of heritage studies. International Journal of Heritage Studies, 7, 4, 319-338.

МЕМОРИАЛЬНІЕ ПАРКИ ВОЄННОЙ ТЕМАТИКИ В КУЛЬТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОМ, РЕКРЕАЦИНОМ И ИДЕОЛОГИЧЕСКОМ КОНТЕКСТЕ (НА ПРИМЕРЕ Г. КИЕВА)

Н. В. Гатальская

Анотация. *В статье приведены результаты комплексного исследования современного состояния мемориальных парков военной тематики г. Киева, которое проводилось на протяжении 2011 – 2016 гг. на основе методики оценивания культурно-исторической ценности и средств выражения идейной нагрузки мемориальных парков. Согласно результатов комплексного оценивания мемориальных парков Киева определено, что наиболее ценными мемориальными объектами являются парк «Слава» и Печерский ландшафтный парк, которые выделяются значительным влиянием на градостроительную и композиционную структуру города, занимают важное место в пейзаже Правобережной части Киева. Наиболее противоречивыми в идеологическом плане являются такие объекты как парки «Победа» и «Партизанской славы», которые имеют развлекательный характер, что противоречит собственно трагизму войны, а подчинено советской идеологии воспитания молодежи и не отвечает современным идеологическим понятиям о Второй мировой войне, ее причинах и последствиях.*

Гатальська Н. В.

Приведены концептуальные подходы изменения функционального зонирования малоценных в мемориальном плане парков г. Киева («Таращанец»), им. Генерала Потапова, им. Ф. Потапова), что базируется на результатах комплексного оценивания объектов исследования, современных подходах адаптации парковых территорий к потребностям населения.

Предложены подходы к адаптации мемориальных парков военной тематики на примере г. Киева, которые направлены на согласование современных идеологических понятий историческим событиям путем акцентирования внимания на их информативной и культурно-просветительской функции за пределами политического контекста.

Ключевые слова: *мемориальные парки военной тематики, идеологическое значение парков, реконструкция, адаптация*

MEMORIAL PARKS OF MILLITARY STYLE IN CULTURAL HISTORY ECREATIANAL AND IDILOGYCAL CONTEXT (AN EXAMPLE OF KYIV)

N. Gatalska

Abstract. *The paper presents the results of a comprehensive study of the current state of the memorial parks of the military themes of Kyiv, which was carried out during 2011-2016, on the basis of the methodology of assessing cultural-historical value and means of expressing the ideological load of memorial parks. According to the results of the complex assessment of the Kyiv's memorial parks, the most valuable memorial objects are the "Slava" park and the Pechersk Landscape Park, which have a significant influence on the town-planning and compositional structure of the city, occupy a prominent place in the landscape of the Right Bank of Kyiv. The most controversial in the ideological plan are such objects as "Victory" and "Partisan Glory" parks, which have an entertaining character that contradicts the tragedy of war itself, but is subject to the Soviet ideology of education of youth and does not correspond to the modern ideological notions about the Second World War, its causes and consequences.*

Provided the conceptual approaches of changing the functional zoning of the parks in Kyiv ("Taraschanets", named after General Potapov, named after F. Pushyna) are not valuable in the memorable plan, based on the results of integrated assessment of research facilities, modern approaches to adapting park areas to the needs of the population

Suggested approaches of adaptation of memorial parks of military themes on the example of Kyiv are proposed, aimed at reconciling modern ideological considerations with historical events by focusing their attention on their information, cultural and educational significance outside the political context.

Keywords*: memorial parks of military topics, ideological significance of parks, reconstruction, adaptation*